

Крыніца: adu.by Нацыянальны інстытут развіцця адукацыі

Дэма-версія практычнага задання для экзамена па гісторыі Беларусі, для навучэнцаў 9-х класаў (2022/2023 навучальны год). Білет 5. Варыянт 1

Білет № 5. Практычнае заданне. Развіццё культуры ў БССР у другой палове 1940-х - 1980-я гг.

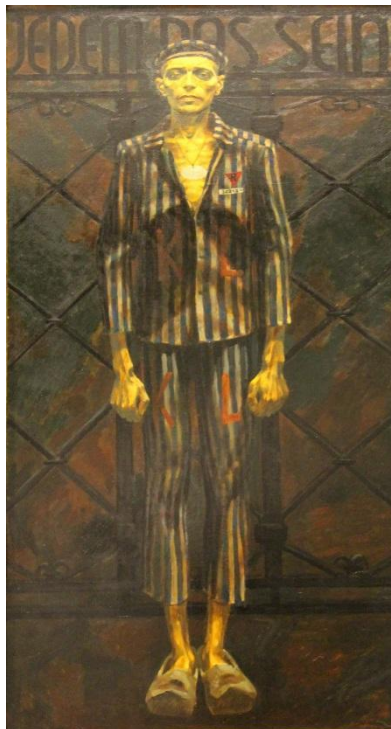
Заданне складала: настаўнік Марозава К.М., ДУА «Сярэдняя школа №15 г. Брэста»

Выкарыстоўваючы прадстаўленыя ніжэй матэрыялы, адкажыце на пытанні:

1. Ахарактарызуйце гістарычную тэматыку ў карціне М.А. Савіцкага «Вязень 32815» з цыклу «Лічбы на сэрцы».
2. Выкарыстоўваючы вытрымку з ліста беларускай інтэлігенцыі да М.С. Гарбачову ад 15 снежня 1986 г., вызначыце прычыны і матывы яго напісання.
3. Прачытайце вытрымку з тэксту і адкажыце на пытанні: пра каго ідзе гаворка ў дадзеным дакуменце? Які ўклад у развіццё навукі ён унёс?
4. Разгледзьце фатаграфію. Назавіце хто на ёй намаляваны. Кіраўніком якога вакальна-інструментальнага ансамбля ён з'яўляўся? Завошта ён быў узнагароджаны ордэнам Ф.Скарыны?

Крыніца 1

«Вязень 32815» з цыклу «Лічбы на сэрцы». Мастак М. Савіцкі

Крыніца 2

3 Пісьма

**беларускай інтэлігенцыі да М. С.Гарбачова па пытаннях
лёсы беларускай мовы.**

(ад 15 снежня 1986 года)

**Генеральнаму сакратару Цэнтральнага Камітэта КПСС тавара-
рышчу Міхаілу Сяргеевічу Гарбачову».**

«Звяртаемся да Вас па вельмі хвалюючым нас пытанні судзь-
б беларускай мовы. У цяперашні час, час абнаўлення ва
усіх сферах савецкага грамадства, час пераасэнсавання нашых
дасягненняў, недахопаў і памылак, пытанні гарманічнага і
паўнакроўнага развіцця нацыянальнай культуры патрабуюць асаблівага
увагі.

Мова - душа народа, найвышэйшае праява яго культур-
най самабытнасці, аснова паўнаўладнага духоўнай істоты
ня. Пакуль жыве родная мова, жыве, мае гістарычную перс-
пектыву і народ. З заняпадам мовы чэзне, дэградуе
культура, народ перастае існаваць як нацыянальны іс-
тарычны арганізм, як бяспечная частка зямной цывілізацыі.
Мова нашага народа прайшла доўгі і складаны шлях развіцця.
ця. Былі ў яго перыяды і заняпаду, і росквіту...

Становішча з беларускімі школамі ў сельскай мясцовасці зна-
льна пагоршылася. Цяпер яны часта з'яўляюцца беларускімі
толькі намінальна, паколькі большасць прадметаў, асабліва ў
старэйшых класах, выкладаецца па-руску. Сотні сельскіх школ
ужо афіцыйна перакладзены на рускую мову навучання. Катаст-
рафічна памяншаецца колькасць вучняў, якія навучаюцца ў
беларускіх школах.

Да таго ж у навучанні на беларускай мове ў сістэме на-
роднай адукацыі няма ніякай пераемнасці. У дасканалы-
але запушчаным жаласным стане знаходзіцца дашкольнае вос-
харчаванне на роднай мове. Беларускамоўныя ВНУ, тэхнікумы,
вучылішчы адсутнічаюць. Вось ужо некалькі гадоў педагогічныя
інстытуты рэспублікі не займаюцца падрыхтоўкай настаўніцкіх
кадраў спецыяльна для школ з беларускай мовай навучання»...

*(Грамадзянскія рухі ў Беларусі. Дакументы і матэрыялы. 1986 – 1991.
(Агульнаакадэмічная праграма «Чалавек. Навука. Грамадства»).*
*Серыя: "Нацыянальныя рухі ў СССР". Адказны рэдактар серыі - М.Н.Губагло.
Масква - ЦІМА - 1991.)*

Крыніца 3

З кнігі «Якаў Барысавіч Зяльдовіч (успаміны, лісты, дакументы).»

Громадные изменения произошли не только в науке, но и в стране, в которой он вырос, и в которой прошла вся его жизнь. Советский Союз больше не существует, и его три Золотые Звезды Героя Социалистического Труда превратились теперь в золотые звезды несуществующей страны, хотя они продолжают свидетельствовать, насколько был важен и признан его вклад в «АТОМНЫЙ ПРОЕКТ» Советского Союза. Он потратил больше двадцати лет жизни, работая над проблемами оружия. Он участвовал в создании простых русских ракет «Катюша», которые стали весьма эффективным оружием во второй мировой войне. Он работал над созданием атомной и водородной бомб и полагал, что атомное оружие гарантировало самый длительный мирный период в истории человечества. В течение многих лет

(Якаў

Барысавіч Зяльдовіч (успаміны, лісты, дакументы) / Пад рэд. С. С. Герштэйна і Р. А. Сюняева. - выд. 2-е, доп. - М.: ФІЗМАТЛІТ, 2008. - 416 с. - 3 .10)

Крыніца 4

Адказы:

1. Міхаіл Андрэевіч Савіцкі беларускі жывапісец. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. За больш чым 65-гадовую творчую дзейнасць стварыў палотны, прысвечаныя стойкасці і гераізму савецкіх людзей. У аснове карціны "Лічбы на сэрцы" - аўтарскія ўспаміны і ўражанні аб бесчалавечных умовах у фашысцкіх канцлагерах. Будучы салдатам Чырвонай Арміі, улетку 1942 г. М. Савіцкі патрапіў у палон. Ён быў вязнем канцлагераў Дзюсельдорф, Дахау, Бухенвальд, дзе стаў удзельнікам супраціўлення. На карціне намаляваны вароты канцлагера Бухенвальд з надпісам па - нямецку:

Крыніца: adu.by Нацыянальны інстытут развіцця адукацыі

"Кожнаму сваё". На робе зняволенага можна ўбачыць дзве чырвоныя літары К і L, якія абазначаюць канцэнтрацыйны лагер. Чырвоны трыкутнік з літарай R на робе абазначае «рускі, палітычны». На жэтоне, падвешаным на шыі, нумар зняволенага. Страта жэтона каралася смерцю.

2. Прычына напісання ліста з сітуацыяй, якая склалася вакол беларускай мовы. Ён паступова выцясняўся з усіх сфер грамадства. Матывы напісання ліста былі звязаныя з імкненнем яго аўтараў захаваць беларускую мову ў розных сферах грамадскага жыцця.

3. Гаворка ідзе пра Якава Барысавіча Зяльдавіча, ураджэнца Мінска, аднаго з галоўных стваральнікаў «савецкага ядзернага шчыта». Чалавек, які не меў вышэйшай адукацыі, у 25 - гадовым узросце стаў доктарам фізіка - матэматычных навук, самастойна вывучыўшы вышэйшую матэматыку. Якаў Барысавіч займаўся даследаваннем гарэння пораху пры стварэнні рэактыўных снарадаў для легендарнай «кацюшы». Ён стаў адным са стваральнікаў савецкай атамнай бомбы, выпрабаванне якой было праведзена ў 1949 г. Прымаў актыўны ўдзел у стварэнні савецкай вадароднай бомбы. Геніяльны вучоны за свае даследаванні стаў тройчы Героем Сацыялістычнай працы.

4. На фатаграфіі намаляваны кіраўнік вакальна - інструментальнага ансамбля "Песняры". Уладзімір Мулявін - беларускі музыка, кампазітар, народны артыст БССР і СССР, заснавальнік і мастацкі кіраўнік "Песняроў". Слухачы з усіх куткоў Савецкага Саюза набывалі ў кнігарнях беларуска-рускія слоўнікі, каб зразумець, пра што спяваюць "Песняры". «Песняры» сталі першым савецкім вакальна – інструментальным ансамблем, які выступіў у Амерыцы, а амерыканская прэса назвала іх гуртом, які заслужыў таго, каб ёй апладыравалі стоячы. Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўзнагародзіў Уладзіміра Мулявіна вышэйшай узнагародай краіны - ордэнам Францыска Скарыны, за тое, што яго група дастойна прадстаўляла беларускую культуру на савецкай і міжнароднай эстрадзе, за ўклад "Песняроў" у беларускую культуру.